

Stortinget
0026 OSLO

Dato: 01.06.2016
Vår ref.: 2016/4706-9
Saksbehandlar: gudmath
Dykkar ref.:

Meld. St. 25 (2015-2016) Kraft til endring - energipolitikken mot 2030. Nokre konsekvensar for Hordaland

Fylkesutvalet i Hordaland vedtok den 19.5.16, i samband med referatsak 87/16 Energimeldinga, følgjande oversendingsforslag:

Fylkesutvalet ber om at det vert utarbeidd eit brev med innspel til Stortinget si handsaming av energimeldinga «Kraft til endring - energipolitikken mot 2030». Brevet skal belysa konsekvensar for Hordaland av forslaga i meldinga.

Vi vil peike på nokre område av særleg interesse for Hordaland og Vestlandet.

Regjeringa vil ikkje vidareføre elsertifikatorordninga etter 2021

Ordninga har vore effektiv for å nå måla i EUs fornybardirektiv. Utbygging av ny fornybar energi er eit mål i seg sjølv, gir eit eit godt grunnlag for elektrifisering av samfunnet, utvikling av kraftforedlende industri og muleggjer eksport av fornybar kraft.

Dagens låge kraftprisar skuldast ikkje berre kraftoverskot i Norden, men vel så mykje låge brensels- og CO2-kostnader i EU. Prisen på kraft vil gå opp som følgje av klimapolitikken og kvotemarknaden.

I Hordaland er det søkt om, og gitt løyve til ei rekkje småkraftverk. Mange vert bygd ut, men mange er også skrinlagde på grunn av låg kraftpris. I fleire kommunar er det politiske diskusjonar om negative miljøkonsekvensar ved å byggje ut marginale kraftverk, særleg i område som frå før av har stor vasskraftproduksjon. Summen av miljømessige verknader ved å byggje ut mange småkraftverk er krevjande å berekne på førehand. Avveginga mellom negative miljøinngrep og produksjon av meir fornybar energi vert påverka av forventa gode for lokalsamfunnet. Jo mindre kraftutbygginga gir tilbake til lokalsamfunnet, desto mindre attraktivt er det for kommunane å gå inn for ei utbygging.

Kraftoverskot og låge kraftprisar gir ikkje nok stimulans til utvikling av umoden teknologi i fornybar energi. Det er trong for incentiv, dreining av verkemidlar og bruk av større ressursar for å sikre investeringar i innovasjon, teknologiutvikling og pilotprosjekt innan t.d. hydrogen og havvind, samt miljønnovasjon i industrien.

Regjeringa går inn for å endre ordninga med opphavsgarantiar

Ordninga er forankra i Fornybardirektivet, som EU planlegg ei omlegging av. Opphavsgarantiane er inntekter for kraftprodusentane, men er ikkje kopla til faktisk innkjøp av kraft. Det gjer at ein kan stille spørsmålet om kor fornybar norsk kraft faktisk er.

Regjeringa må påverke reforma av Fornybardirektivet. Ordninga med opphavsgarantiar må få ei utforming som ivaretar brukarinteressene og gir incentiv til fornybarutbygging utan å svekke fornybarregionane sin konkurransefordel for etableringar: Faktisk tilgang til fornybar kraft. Ei ny ordning må knytast opp til reelt kraftsal. Dette vil gjere at færre norske garantiar seljast til Europa, men vil til gjengjeld bidra til auka

etterspurnad etter fornybar kraft, noko som har større verdi enn inntektene frå opphavsgarantiane. Dette gjer at fornybaroverskotet vil vere ein fordel for norske verksemdar og norske fornybarregionar.

Regjeringa opnar for at private aktørar kan byggje utanlandskablar, men vil hauste erfaring med dei to forbindelsane som er under bygging

Klimaplan for Hordaland 2014-2030 har som mål: Distribusjonsnettet for energi må vere påliteleg og utviklast slik at fornybar energi i størst muleg grad kan erstatte fossil energi. God overføringskapasitet med fleire utanlandskablar vil leggje til rette for at fornybar kraft kan erstatte fossil kraft i andre land, utvider marknaden og skapar betre balanse i kraftforsyninga.

Opning for private nettutbyggjarar kan føre til fleire nettprosjekt og større kapasitet. Kommersielle utanlandskablar må likevel ikkje utfordra forsyningstryggleiken, som må ha høgste prioritet.

Utanlandskablar må ikkje belaste norske nettkundar med kostnader. Inntektene frå drift av utanlandskablane må bidra til styrking av det norske sentralnettet.

Kraftnettet i Noreg står framfor store investeringar og mange prosjekt ventar på å bli bygde ut. Det trengst gode gjennomslitlege prosessar for å kostnadsføre prosjekt med hovudføremål å føre fram kraft til utanlandskablane. Ein må ikkje risikere at kablane vert unødige utsette, at dei kjem i konkurranse med innanlandske prosjekt eller at lønsemda i prosjekta ikkje vert reell. Jamfør fråsegn frå Kraftfylka.

North Sea grid

Ein tredjedel av all norsk kraftproduksjon skjer på Vestlandet (Statnett, 2011). Landsdelen har eit stort tal kraftverk med relativt liten kapasitet til å lagre vatn. Dette fører til avgrensa mulegheiter for å tilpasse produksjonen til forbruket i regionen, og gir behov for god leidningskapasitet mot omkringliggjande område. Auka kraftproduksjon, fleire utanlandskablar og nytt forbruk vil gje eit transportbehov som overstig kapasiteten på dagens leidningsnett. Nordsjøkommisjonen kor Hordaland fylkeskommune er med, arbeider med eit felles maska kraftnett i Nordsjøen. Det vil kunne utløyse potensial for auka fornybarproduksjon, inkl. havvind.

Vestlandsrådet (fylkeskommunane Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal) har engasjert seg i North Sea grid.

For at eit North Sea grid skal kunne integrerast i det norske energisystemet, må ein ta omsyn til korleis småskala kraftverk kan koplase seg på nettet utan for store kostnader. Samstundes bør potensialet og realitetane rundt eit North Sea grid utgreiast *før* ei oppgradering av leidningsnettet, for å sikre at våre utbyggingar er kompatible med eit EU-system. Framtidig samankopling må vere muleg. Det er ei utfordring at kapasitetsauke i leidningsnettet ofte tar lengre tid å realisere enn auken i forbruk. Debatten rundt energisikkerheit til Europa og forbruksauke i Noreg må ta omsyn til kor stort kapasitetsauke det er realistisk at Vestlandet kan bidra med.

Fordeling av nettkostnader i regional/distribusjonsnettet

Fleire av dei største kraftproduserande områda på Vestlandet, særleg i Sogn og Fjordane, men også i Hordaland har mellom landets høgaste nettleiger. Sjå vedlegg.

Det er eit paradoks og vanskeleg å forsvare at områda med lågast befolkning, høgast fornybar produksjon og største miljøinngrep grunna kraftutbygging og nettoverføringar også skal ha dei høgaste nettkostnadene. Energimeldinga kjem ikkje med noko klart svar når det gjeld kostnadsfordeling av dei store nettinvesteringane som skal gjerast for å styrkje forsyningstryggleiken og på grunn av auka fornybar produksjon. Meldinga opnar for å innføre anleggsbidrag i maska nett. Eit kraftselskap som treng tilknytning for ny produksjon får då ein større del av rekninga for nettinvesteringa denne produksjonen utløyser. Utbygging av kraftnettet til landstraum og elektrifisering av kystflåten og ferjene aktualiserer denne situasjonen.

Stortinget må klargjere kven som skal betale for store nettinvesteringar knytt til ein nasjonal fornybarsatsing. Det blir galt om einskildkundar i fylket, enten det er hushald eller næringsliv, skal betale for storsamfunnet sine mål om auka del av fornybar energi. Det kan føre til lågare oppslutning om meir kraftutbygging og – overføring og i verste fall fungere som eit negativt incentiv. Det er behov for ein grundig diskusjon om dette.

Enova er hovudverkemiddel for å utvikle effektive og klimavenlege løysingar. Enova vert styrka og får utvida mandatet til å femne om klimagassreduksjonar

Utvidinga av mandatet er positivt. Enova si medfinansiering har vore ein føresetnad for innovative og energieffektive løysingar av lavutsleppsteknologi i dei store kvotepliktige verksemdene som Hydro Karmøy og TiZir i Tyssedal. Dette er ein sektor med få, men store aktørar.

Enova skal fortsatt satse på kraftforedlende industri og utvikling i industrien. Dei må forsterke fokuset på nye område for industriell bruk av kraft, som t.d. datasenter, produksjon og bruk av hydrogen. Regjeringa går inn for større saumlausheit mellom verkemiddelaktørane. Det er nødvendig.

Transportsektoren

Vi ser fram til at reduksjon i CO₂-utslepp vert eit klart kriterium for støtte til innovative løysingar, også i transportsektoren. Det er ein sektor med mange og til dels små aktørar. Problemstillingane er gjerne annleis og Enova må i sitt nye mandat få tydeleg bestilling om å utvikle ei tilnærming som passar til deira behov. Enova blir eit heilt sentralt verkemiddel for at Noreg skal kunne nå klimamåla i Parisavtalen. Då må ein definere mandatet så breitt at det fangar opp reelle finansieringsbehov for løysingar som framskunder det grønne skiftet.

I neste avtaleperiode vil regjeringa leggje til rette for at Enova har eit støttetilbod til hydrogenfyllestasjonar

Det er behov for meir konkrete og tidfesta mål og ekstra løyvingar for å kunne oppfylle måla. Det gjeld m.a. for hydrogenstrategien. Omsøkt prosjekt i Hordaland til hydrogenfyllestasjon er per dags dato ikkje godkjent for støtte i Enova. Tildelingskriteria må tilpassast nye og reelle behov, som mellom anna handlar om parallell finansiering av infrastruktur og flåte (høna-egget-knuten). Vi ser fram til at Enova får tydelegare mynde til å støtte denne type samansette tiltak, der teknologien er moden, medan marknaden ikkje er det.

Regjeringa legg opp til at satsinga på landstraum skal vere marknadsbasert

Også når det gjeld landstraum vil det ta tid før marknaden er moden. To prosjekt i Hordaland fekk støtte ved Enova si første store tildeling til landstraum i mai 2016. Det er positivt. Reduksjon i utslepp av CO₂ og lokal luftforureining var ikkje kriterium, og Bergen hamn fekk ikkje støtte i denne omgang. Dei vil likevel gå vidare med utbygging av landstraum til Hurtigruten.

Det er behov for ein saumlaus samanheng mellom Enova sine verkemidlar og andre verkemidlar for miljø og luftforureining, der Miljødirektoratet er viktig. Landstraum er energieffektivt, reduserer utslepp av klimagassar og reduserer lokal luftforureining. Enova må i det nye mandatet påleggjast å vurdere synergieffektar med andre miljømål, slik at ein unngår suboptimalisering.

Regjeringa foreslår eit ambisiøst og kvantifiserbart nasjonalt mål for energieffektivisering, ved å redusere energiintensiteten (energibruk/BNP) med 30 % innan 2030

Det er behov for eit kraftfullt mål for energieffektivisering, den mest miljøvenlege måten å skaffe kraft til verdiskaping. Målet må ikkje vere til hinder for vekst i energiintensive næringar, eller ha ei form som gjer at ein kan nå det utan teknologiutvikling, berre "ved hjelp av" økonomiske nedgangstider (slik tilfelle har vore med CO₂-måla i EU).

Regjeringa vil avvikle Samla Plan. Verneplan for vassdrag ligg i hovudsak fast

Målet er å auke verdiskapinga basert på fornybarressursane.

Samla plan vert i stor grad erstatta av dei regionale vassforvaltningsplanane. NVE får delegert ein del konsesjonssaker, det skal utarbeidast nasjonal ramme for vindkraft og det skal lagast ei ordning for hurtig avslag av urealistiske prosjekt. I særskilte tilfelle med vesentleg samfunnsnytte, som vesentleg flaum- og/eller skreddempande effekt og med akseptable miljøkonsekvensar, bør ein kunne opne for

konsesjonsbehandling av vasskraftverk i verna vassdrag. Nok fornybar kraft til det grønne skiftet skal ikkje kome frå nye, store vasskraftutbyggingar, men frå oppgradering og utviding av gamle kraftverk, og gjennom at kraft frigjerast gjennom energieffektivisering.

Prioritering av oppgradering og utvidingar av eksisterande vasskraft er fornuftig.

Regjeringa vil trappe opp arbeidet med revisjonssaker slik at samfunnsøkonomisk lønsame miljøforbetringar blir gjennomført raskare

Den regulerbare vasskrafta vil ikkje operere utan strenge miljøkrav, sjølv med regjeringa sine ambisjonar om at det er desse ein skal satse på vidare. Regjeringa vil vurdere korleis standardvilkår for naturforvaltning, som ikkje er pålagt i eldre konsesjonar, kan innførast for konsesjonar med kjente miljøutfordringar. Dette er kan vere godt nytt for fylke og kommunar og i samsvar med dei regionale vassplanane. Revisjon er eit viktig verkemiddel for å nå måla i vassforskrifta. Det følgjer likevel av meldinga at regjeringa meiner at revisjon berre kan gjennomførast kvart 30. år. Spørsmålet er om det er rett tolking av vassforskrifta.

Regjeringa vil sjå på ordningane med konsesjonskraft og konsesjonsavgift, med siktemål å forenkle ordningane

Regjeringa ønskjer å auke lønsemda i vasskrafta frå dagens låge nivå, mellom anna for å tilretteleggja for oppgradering og utvidingar av eksisterande kraftverk (OU), noko som krev store investeringar.

I Energimeldinga si skildring framstår konsesjonskraftregimet nærast som hovudutfordringa for utviklinga av den regulerbare vasskrafta. Framstillinga er einsidig og ser situasjonen berre frå produsentane si side. Konsekvensane for kommunesektoren kan bli stor og negativ.

Konsesjonane som er gitt sidan 1917 byggjer på tre grunnelement – ordningane med konsesjonsavgifter, konsesjonskraft og eigedomsskatt. For kraftprodusentane vil eigedomsskatt, selskapsskatt og grunnrenteskatt variere med marknadsprisen på kraft. For forbrukarane er ikkje elavgifta, naturressursskatten påverka av marknadsprisen på kraft. Momsen som utgjer ein fast prosentsats vil variere med marknadsprisen på kraft.

Avståing av konsesjonskraft er eit konsesjonsvilkår. Ordninga har over om lag 100 år vist seg å vere eit robust institutt og skal vere kompensasjon til utbyggingsdistrikta for dei ulemper kraftutbygginga påfører lokalsamfunnet.

Det vert nytta standard kontraktar for uttak og levering av konsesjonskraft. Standardisering er gunstig i forhold til vidare sal på kraftbørsen. Dei fleste kommunar og fylkeskommunar som mottar konsesjonskraft har profesjonelle forvaltarar i arbeid for å foredle og ta vare på dei verdiane denne naturressursen representerer.

Felles konsesjonskraftpris for alle kraftanlegg vil vere ei forenkling. Prinsippet om levering av kraft til sjølvkost gjer at kraftselskapa ikkje vil tape pengar på ordninga med konsesjonskraft, samstundes som utbyggingsdistrikta får kompensasjon for dei ulempene dei blir påført. Hordaland fylkeskommune viser til at dette prinsippet er stadfesta av Høgsterett i Kvam-dommen.

Vertskommunane bidreg gjennom avståing av verdifulle naturressursar. Formålet er å sikre vertskommunane ein del av verdiskapinga som vasskraftutbygginga gir opphav til. Kommunesektoren sin openbare rett til kompensasjon for naturinngrep og del av verdiskapinga vert knapt nemnd i meldinga. Den betydinga kommunesektorens kraftinntekter har hatt for støtta til utvikling av vasskrafta i Norge er ikkje anerkjent.

Samfunnskontrakten knytt til dagens konsesjonskraftregime fungerer svært godt. Stortinget skal ikkje undervurdere kor viktig konsesjonskraftregimet har vore, og framleis er for stimulering av vasskraftutbygginga i Noreg. Dette positive aspektet kjem ikkje fram i energimeldinga.

Ordninga med konsesjonskraft vart ikkje endra ved dereguleringa av kraftmarknaden i 1990. Også mottakarane av konsesjonskraft har etter lovvedtaket i 1990 vore med å støtta opp under og utvikla regimet

for marknadsbasert omsetning av elektrisk energi. Dette prinsippet ligg til grunn for handelen med elektrisk kraft mellom alle landa i Europa og vil sikre effektiv ressursbruk på tvers av nasjonale skiljeliner. Her ligg fundamentet for å få til miljø- og klimaløysingar på tvers av dei europeiske landa.

Konsesjonskraftordninga har stor økonomisk betydning for kommunesektoren. Ei muleg omlegging for framtidige konsesjonar må ikkje føre til eit netto økonomisk tap korkje for kommunane eller fylkeskommunen. Det ville i så fall føre til sterke negative reaksjonar og lett øydeleggje den positive innstillinga til utbygging av fornybar kraft i regionane.

Stortinget må slå fast at kommunesektoren sin del av kraftinntektene som kjem frå konsesjonskraft ikkje skal reduserast.

Fylkeskommunane mottar over 1/3 av konsesjonskrafta. Hordaland er fylket med mest konsesjonskraft. Tabellen under syner inntektene til Hordaland fylkeskommune dei siste 10 åra:

År	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Mill kr	89	77	89	97	145	110	104	106	68	57

Dette er inntekter av stor verdi for fylkeskommunen. Dei vert nytta til beste for samfunnet og nytta innfor samferdsle, kultur, vidaregåande opplæring og regional utvikling.

OED vil oppnemne ei ekspertgruppe som skal gi tilråding om omlegging av konsesjonskraftregimet
Utvalet må vere breitt partssamansett. Fylkeskommunane ved Kraftfylka må vere representert i utvalet.

Energimeldinga tar i liten grad opp leverandørindustrien

Organisering av kraftmarknaden i Europa er i rask utvikling, og nye reguleringar skal implementerast dei neste åra. Det gir store mulegheiter for verdiskaping og teknologiutvikling. Eit utvida samarbeid kan bidra til større og meir kompetente FoU-miljø og til at handelshindringar vert avvikla, slik at betre fellesløyningar mellom Noreg og EU kan utviklast.

Korleis kan vi bruke kunnskapen frå petroleumsnæringa inn i fornybar energiproduksjon? Kva kan eit slik samarbeid utløyse av lokal/regional verdiskaping? Omsyn til sysselsetting, busetnad og forhold til annan infrastruktur er særleg viktig sett frå eit Vestlandsperspektiv. Ein heilskapleg strategi er naudsynt og her kan Vestlandsrådet spele ei rolle i å integrere utfordringar regionen møter i ein slik energiomstillingsprosess og oppmode til tettare samarbeid på tvers .

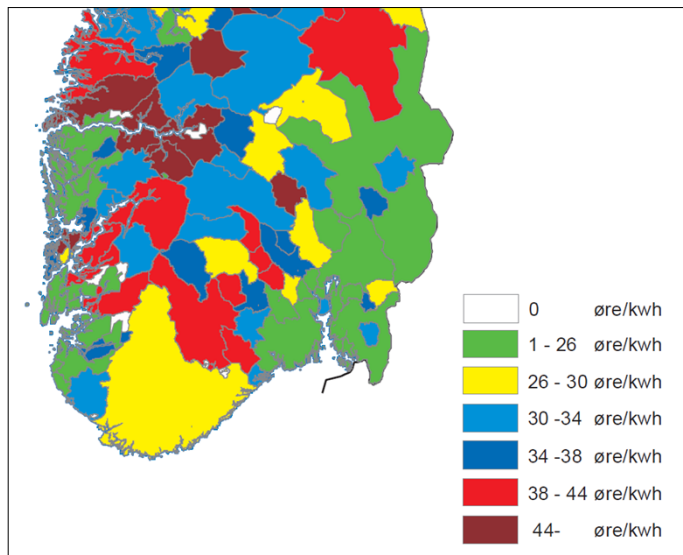
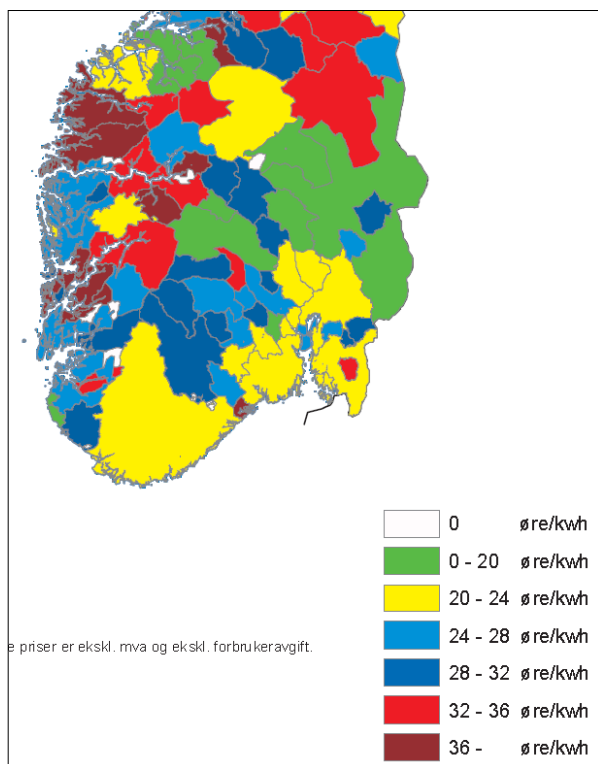
Store investeringar skal gjerast i energisektoren i åra som kjem. På nettsida er det snakk om titals milliardar i investeringar både i sentralnett og underliggjande nett. Kraftverka som i stor grad ble bygd frå femtitalet til utpå åttitalet står for tur for vedlikehald og opprusting. Her har NVE komme med eit investeringstal på 100 milliardar. I tillegg kjem utviding av produksjon ved eksisterande vasskraftverk samt utbygging av ny produksjon. Dette gir mulegheiter for mange oppdrag til heimlege entreprenører. Vi må ha like stort fokus på å skape ringverknadar i kraftsektoren som vi har hatt i oljesektoren. Det må leggjast til rette for at lokalt næringsliv kan ta del i oppdraga som kjem, gjennom konsesjonsprosessane og verkemidlar for leverandørutvikling.

Anne Gine Hestetun
Fylkesordførar

VEDLEGG**Tariffer**

Kjelde: NVE Nettleiestatistikk <https://www.nve.no/elmarkedstilsynet-marked-og-monopol/nettjenester/nettleie/nettleiestatistikk/>

Husholdningstariffer 2016**Næringstariffer 2016**

Etne, Kvinnherad, Fusa, Tysnes, Fitjar, Bømlo, har landets høgaste nettleie for næring – 36+ øre/kwh. Odda, Ulvik, Granvin Kvam har landets nest høgaste nettleie for næring – 32-36 øre/kwh.